

1 אבל הולד **עצמו לא** קרב לעולה, אף שהוא ראוי להקרבה, הרי
 2 שלפי רבי אלעזר אף שהולד ראוי להקרבה אינו קרב, והוא הדין
 3 בולד נקבה שהופרשה לאשם שאינו קרב לעולה. מתוך רבי אבין בר
 4 כהנא: **הָאָא בְּמֵאָ עֶקְקִינָּהּ** – כאן במשנתנו, במה מדובר, **כְּגוֹן**
 5 **שְׂאֵלָה נְקֵבָה**, ולכן רק בדמיה יביאו עולה ולא קריבה היא עצמה
 6 לעולה. שאל רבי אבין בר חייה את רבי אבין בר כהנא: **וְעַד סוּף**
 7 **הָעוֹלָם לֹא אוֹלֵיד תְּדוּבָר** – האם יתכן להעמיד את המשנה באופן
 8 שכל דורות הולדות עד סוף העולם היו רק נקבות. **אָמַר לִיהוּ רבי**
 9 **אבין בר כהנא, מְשַׁנְיָא שְׁנֵינֵי דְהִיבִי בְּכַלְאִי** – לך שאתה מבבל
 10 אענה תירוץ דחוק, שאכן המשנה מדברת **כְּגוֹן שְׂאֵלָה נְקֵבָה עַד**
 11 **סוּף הָעוֹלָם**.

משנה

12 להבנת דברי המשנה מובאים כאן דיני בכור ומעשר בהמה.
 13 דין בכור: בכור זכר הנוול מבהמה טהורה ניתן לכהן בין שהבכור תם
 14 ובין שהוא בעל מום. אלא שחילוק יש ביניהם, בכור תם קרב על גבי
 15 המזבח ובשרו נאכל לכהנים, ובכור בעל מום אינו קרב על המזבח
 16 אבל ממנו של כהן הוא, ונשחט בלא פדיון, בכל מקום, כבהמת
 17 חולין, ונאכל לכל אדם.
 18 דין מעשר בהמה: חובה על האדם להפריש עשירית מן הבהמות
 19 הטהורות שנוולו בעדרו בכל שנה, והעשירי שמפריש נקרא 'מעשר
 20 בהמה', ושוחטו בעזרה ומקריב את אימוריו, ושאר בשרו נאכל
 21 לבעלים בירושלים כדון קדשים קלים. ואם הוא בעל מום, בין שנפל
 22 בו מום אחר הפרשתו ובין שהפרישו כשהוא בעל מום, דינו שנאכל
 23 בכל מקום בלא פדיון.
 24 משנתנו עוסקת בבהמה שהמירו בה בכור ומעשר: **תְּמוּרַת הַבְּכוֹר**
 25 **וְהַמַּעֲשֵׂר, וְהוֹלְדָן של התמורה או של המעשר וכן וְלֹד וְלָדוֹן עַד סוּף**
 26 **הָעוֹלָם, הָרִי אֵלּוּ בְּכֹכּוֹר וּבְמַעֲשֵׂר** – נוהגים בהם דיני בכור ומעשר,
 27 **וְיֹאכְלוּ בְּמוֹמָן לְבַעְלִים** – אם נפל בהם מום, נאכלים לבעלים. אבל
 28 בעודם תמימים אינם קרבים על המזבח, ובוה אין דינם בככור ומעשר
 29 עצמם, כמבואר בגמרא להלן.
 30 המשנה מבארת את ההבדלים שבין בכור ומעשר לבין כל הקדשים:
 31 **מָה בֵּין בְּכוֹר וּמַעֲשֵׂר לְבֵין כָּל הַקְּדָשִׁים** – מה ההבדל בין בכור
 32 ומעשר שנפל בהם מום לבין שאר קדשים שנפל בהם מום, **שֶׁכָּל**
 33 **הַקְּדָשִׁים נִמְכָּרִים בְּאִיטְלוֹ וְנִשְׁחָטִין בְּאִיטְלוֹ** – נמכרים ונשחטים
 34 לאחר פדיונם בשוק שמוכרים בו בשר, שאף שבזיון יש בכך שנוהגים
 35 בהם מנהג חולין, מכל מקום לפי שדמי פדיונם להקדש, ובשוק שיש
 36 הרבה קונים הרי הם נמכרים ביוקר, התיירו זאת כדי שיהיה ריוח
 37 להקדש, **וְנִשְׁקָלִין בְּלִישְׁרָא** – ושוקלים אותם במשקל כדרך
 38 ששוקלים בשר חולין, ולא אסרו לשוקלם מחמת הבזיון שנוהגים
 39 בהם מנהג חולין, לפי שבכך יהיה המשקל מדויק ולא יהיה הפסד
 40 להקדש, **חוּץ מִן הַבְּכוֹר וְהַמַּעֲשֵׂר** – שאינם נמכרים ונשחטים בשוק
 41 ואינם נשוקלים במשקל אלא באומד הדעת, לפי שדמי מכירת הבכור
 42 לכהן דמי מכירת המעשר לבעלים, ומשום הריחוק שלהם אין לזולל
 43 ולנהוג בהם כמנהג שנוהגים בחולין.
 44 חילוק נוסף: **וְיֵשׁ לָהֶן לְכָל הַקְּדָשִׁים פְּדִיּוֹן** – יכולים לפדותם שיצאו
 45 לחולין כשנפל בהם מום, **וְלְתְּמוּרוֹתֵיהֶן פְּדִיּוֹן** – וכן את הבהמות
 46 שהמירו בהם יכולים לפדות כשנפל בהם מום, **חוּץ מִן הַבְּכוֹר**
 47 **וְהַמַּעֲשֵׂר** שאף אם נפל בהם מום אי אפשר לפדותם, משום שבכור
 48 נאמר (במדבר יח ז) **לֹא תַפְדֶּה**, ובמעשר נאמר (ויקרא כו ז) **לֹא יִגְאָל**.
 49 חילוק נוסף: **וְכֵאֵין כָּל הַקְּדָשִׁים לְכַתְּחִילָה מְחֻצָּה לְאָרְצָן** בכדי
 50 להקריבם, **חוּץ מִן הַבְּכוֹר וְהַמַּעֲשֵׂר** שאין להביאם לכתחילה, אלא
 51 **שֵׁאִם** בכל זאת **כָּאוּ כִשְׁהֵם תְּמִימִים, יִקְרְבוּ, וְאִם** באו **בְּעֵלֵי מוּמִין,**
 52 **יֹאכְלוּ בְּמוֹמָן לְבַעְלִים.** **חוּץ רְבִי שְׁמַעוֹן מָה פָּעַם** בדבר זה שכל
 53 הקדשים באים לכתחילה מחוץ לארץ ואילו בכור ומעשר אינם
 54 באים, לפי שהבכור והמעשר **יֵשׁ לָהֶן פְּרִנְסָה מִמְּקוֹמָן** – יש להם
 55 תקנה לאוכלם בחוץ לארץ, על ידי שיוציאום למרעה עד שיפול בהם
 56 מום ואז יהיו מותרים באכילה לבעלים, ולכן אין להביאם לירושלים,
 57

58 **וְשֹׂאֵר כָּל הַקְּדָשִׁים אֵף עַל פִּי שְׂנוּלָד בָּהֶם מוּם הָרִי אֵלּוּ בְּקִדּוּשְׁתָּן,**
 59 **שְׁעִדִּין צְרִיכִים פְּדִיָּה וּבְדַמִּי פְּדִיּוֹנָם צְרִיךְ לְהַבִּיא קֶרֶב,** וכיון שלבסוף
 60 יצטרכו להעלות דמיהם לירושלים, לכן התיירו להעלותם בעצמם
 61 לירושלים.

גמרא

62 **אָמַר רַבָּא בַר רַב עֻזָּא, בְּעֵן בְּמַעֲרָבָא** – שאלו בארץ ישראל,
 63 **הַמַּטִּיל מוּם בְּבַהֲמָה שְׁהִיא תְּמוּרַת בְּכוֹר וּמַעֲשֵׂר, מָהוּ** – מה דינו,
 64 האם לוקח משום הלאו שנאמר לענין קרבן (ויקרא כב כא) **כָּל מוּם לֹא**
 65 **יִהְיֶה בּוֹ, שְׂדֵרְשׁוּהוּ בְּמִסַּכְתּוֹ בִּיצֵה (כז) לֹא יִהְיֶה בּוֹ, שְׁלֹא יִטִּיל בּוֹ מוּם.**
 66 וצדדי הספק הם, **מִי אֲמָרִינָּה בֵּינָן דְּלֹא קָרִיבָן לֹא מִיִּחְיָב** – האם
 67 נאמר שמכיון שאין תמורת הבכור והמעשר קריבות למזבח אינו חייב
 68 מלקות עליהן, **אוּ דִילְמָא בֵּינָן דְּקָרְשׁוּ מִיִּחְיָב** – או שמא כיון שחלה
 69 עליהן קדושה הרי הוא חייב עליהן. **אָמַר לִיהוּ אַבְּי לְרַבָּא בַר רַב**
 70 **עזא, לדברין שהספק הוא מחמת שקדושות ואינן קריבות, וְתִיבְעִי**
 71 **לָךְ הַמַּטִּיל מוּם בְּתַשְׁבְּעִי שֶׁל מַעֲשֵׂר** – יש לך לשאול גם על בהמה
 72 שיצאה תשיעית מן הדיר בשעה שמונה עשר בהמות לקרוא שם
 73 מעשר על העשירית, וקרא עליה שם מעשר, שזינה שקדושה ואינה
 74 קריבה, האם המטיל בה מום לוקח, **אָלֵא מֵאִי שְׁנֵא תַשְׁבְּעִי דְּלֹא**
 75 **קְמִיבְעִיָּא לָךְ** – אלא במה שונה בהמה שיצאה תשיעית וקרא עליה
 76 שם מעשר שלא שאלת מה דינה, **דְּרַחֲמָנָא מַעֲטִיָּה** – משום
 77 שהתורה מיעטה אותה מהקרבה בפסוק (ויקרא כו ז) **דְּהַעֲשִׂירִי יִהְיֶה**
 78 **קֹדֶשׁ לַה', שְׁמִשְׁמַע לְהוּצִיא תַשְׁבְּעִי** – למעט את התשיעי שקרא
 79 עליו שם מעשר שאינו קרב, וכיון שאינו קרב היה ברור לך שהמטיל
 80 בו מום אינו לוקח, **הֵכִי נִמְי רַחֲמָנָא מַעֲטִיָּהוּ** – אף כאן לגבי תמורת
 81 בכור ומעשר התורה מיעטה אותן מהקרבה בפסוק הנאמר בבכור
 82 (במדבר יח ז) **לֹא תַפְדֶּה קֹדֶשׁ הֵם, שְׁמִשְׁמַע הֵם קְרִיבִין וְאִין תְּמוּרָתָן**
 83 **קְרִיבָה,** ולכן ברור שהמטיל בהן מום אינו לוקח, ואין שאלה בזה.
 84 **רַב נַחֲמָן בַר יִצְחָק מְתִיב לָהּ הֵכִי** – רב נחמן בר יצחק שנה שמעיה
 85 זו באופן שונה, וכך שנה, **אָמַר רַב אֲחָא בְּרִיה דְּרַב עֻזָּא, בְּעֵן**
 86 **בְּמַעֲרָבָא** – שאלו בארץ ישראל, **הַמַּטִּיל מוּם בְּתַשְׁבְּעִי שֶׁל מַעֲשֵׂר,**
 87 **מָהוּ** – מה דינו, האם לוקח משום הלאו של **כָּל מוּם לֹא יִהְיֶה בּוֹ,**
 88 **אָמַר לִיהוּ אַבְּי, וְתִיבְעִי לָךְ** – היה לך לשאול מה דינו של המטיל
 89 **מוּם בְּתְּמוּרַת בְּכוֹר וּמַעֲשֵׂר** שגם הן קדושות ואינן קריבות, **אָלֵא**
 90 **מֵאִי שְׁנֵא תְּמוּרַת בְּכוֹר וּמַעֲשֵׂר דְּלֹא מִיבְעִיָּא לָךְ, דְּרַחֲמָנָא**
 91 **מַעֲטִיָּהוּ, בְּפִסּוּק 'קֹדֶשׁ הֵם, הֵן קְרִיבִין וְאִין תְּמוּרָתָן קְרִיבָה,**
 92 **תַשְׁבְּעִי שֶׁל מַעֲשֵׂר נִמְי רַחֲמָנָא מַעֲטִיָּה, בְּפִסּוּק הַעֲשִׂירִי, לְהוּצִיא**
 93 **אֶת הַתַּשְׁבְּעִי,** ולכן ברור שהמטיל בו מום אינו לוקח, ואין שאלה
 94 בזה.
 95

96 שנינו במשנה שכל הקדשים באים לכתחילה מחוץ לארץ חוץ
 97 מבכור ומעשר, **וְאִם** בכל זאת **כָּאוּ, תְּמִימִין בּוֹ, יִקְרְבוּ,** ובעלי מומים
 98 יאכלו במומם לבעלים.
 99 הגמרא מקשה סתירה בין משנתנו למשנה במסכת חלה: **וְרַמִּינָהוּ** –
 100 וקשה במשנה ששנינו במסכת חלה (פ"ד מ"א), **כֵּן אֲנִינְגוּם הָעֵלָה**
 101 **בְּכוֹרוֹת מִכָּבֵל, וְלֹא קָבְלוּ** אותם הבהנים **מִמֶּנּוּ.** וקשה, שבמשנתנו
 102 שנינו שאם בא בכור מחוץ לארץ דינו שקרב. מתרצת הגמרא: **אָמַר**
 103 **רַב הֲסֵדָא לֹא קָשְׁיָא** – לא קשה, **הָא רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל וְהָא רַבִּי עֲקִיבָא**
 104 – משנתנו רבי ישמעאל שנאה והוא סובר שבכור הבא מחוץ לארץ
 105 קרב, והמשנה במסכת חלה רבי עקיבא שנאה, והוא סובר שבכור
 106 הבא מחוץ לארץ אינו קרב. **דִּתְנִיָא, רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי אֲמִיר שְׁלִישָׁה דְּבָרִים**
 107 **מִשּׁוּם שְׁלִישָׁה וְקָנִים** – שלש הלכות שכל אחת מהן שמע מפי זקן
 108 אחר. ההלכה הראשונה היא, **רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל אוֹמַר, יִכּוֹל הִייתִי לומר**
 109 **שְׁעֵלָה אֲדָם מַעֲשֵׂר שְׁנֵי בִּזְמַן הָזֶה וְיֹאכְלוּ בִירוּשָׁלַיִם** בלא פדיון,
 110 **כִּי קְדוּשַׁת יְרוּשָׁלַיִם קִימַת לענין מעשר.** מביאה הברייתא לימוד
 111 לפשוט את הספק, **וְדִין הִיא** – יש לתמוך דין מעשר שני בזמן הזה
 112 בבנין אב מבכור, שהרי **בְּכוֹר מַעֲוֵן הֵכָאָת מְקוּם** – חייבים להעלותו
 113 להקריבו ולאוכלו בירושלים, **וּמַעֲשֵׂר שְׁנֵי מַעֲוֵן הֵכָאָת מְקוּם** –
 114 חייבים להעלותו ולאוכלו בירושלים, ואם כן יש להשוותם, **מָה בְּכוֹר**

המשך ביאור למס' תמורה ליום ראשון עמ' ב

1 לשם עולה, ואילו לגבי ולד תמורת אשם, מצינו שסובר שאינו קרב
 2 בעצמו לשם עולה. מקשה הגמרא: ומי אמר רבי אליעזר שמפריש
 3 נקבה לעולה וילדה זכר, יקרב עולה הוא עצמו, ורמינהו - והרי
 4 במשנה לקמן (ב) שנינו, תמורת אשם, וכן ולד תמורה של אשם, וכן
 5 ולדן של ולד תמורה, וכן ולד של ולדן, עד סוף כל העולם, ירעו
 6 עד שיתקאנו - שיפול בהם מום, ומכר, ויפלו - ויכנסו דמיו
 7 לנדבה - לשופרות שנותנים בהם דמים של נדבת ציבור. רבי אליעזר
 8 חולק ואומר, לא ירעו, אלא ימותו. רבי אליעזר חולק ואומר, ירעו
 9 עד שיפול בהם מום, ויביא בדמיהן עולה - עולת יחיד. מדייקת
 10 הגמרא מדברי רבי אליעזר, בדמים אין - דווקא בדמיהם יביא עולה,
 11 אבל הוא עצמו לא - הולד של תמורת אשם אינו קרב לעולה,
 12 שמכיון שאמו אינה קריבה לעולה, אף הולד אינו קרב. ואם כן קשה,
 13 מדוע לגבי ולד תמורת עולה, סובר רבי אליעזר שקרב לעולה, הרי
 14 אמו אינה קריבה לעולה.
 15 מתרצת הגמרא: אמר רב הסדא, מה שאמר רבי אליעזר בברייתא

16 שיביא בדמיהם עולה, לדרביהם דרבינן קאמר להו, וכך אומר להם,
 17 לדידי סבירא לי דאפילו בהמה שהיא ולד של תמורת אשם, נמי
 18 קרבה לעולה, כשם שאני סובר שולד של נקבה שהופרשה לעולה
 19 קרב לעולה, אבל לדידכו דאמריתו שבהמה שהיא ולד תמורת
 20 אשם רועה, אודו לי מיתה דמותרות - דמי בהמות אלו, שנעשו
 21 מותר, לפי שאינם ראויים להקרבה לנדבת יחיד אולי, ויקרבו לשם
 22 קרבן נדבה של בעליהם.
 23 הגמרא מבארת את דעתם של חכמים: ואמרי ליה חכמים לרבי
 24 אליעזר, מותרות לנדבת ציבור אולי - דמי תמורת אשם הולכים
 25 לעולת נדבה של ציבור, ולא כדברין שהם הולכים לנדבת יחיד.
 26 רבא מתרץ באופן נוסף את הסתירה בדברי רבי אליעזר. אומרת
 27 הגמרא: רבא אמר, יש לומר שרבי אליעזר מחלק בין אשם לעולה,
 28 שעד כאן לא קאמר רבי אליעזר הוא - הולדו עצמו יקרב עולה,
 29 אלא דווקא במפריש נקבה לעולה וילדה, שהולד עצמו קרב
 30 לעולה, דאיכא שם עולה על אמו, שהרי הקדישה לעולה,

המשך ביאור למס' תמורה ליום רביעי עמ' א

1 - כשם שבכור אינו נאכל אלא בפני הפית - בעוד הבית קיים,
 2 שהרי צריך לתת מדמו ולהקטיר אימוריו על המזבח, אף מעשר אינו
 3 נאכל אלא בפני הפית. ונלמד מכך שכשאין בית אינו נאכל אפילו
 4 בירושלים. דוחה הברייתא את הלימוד מבכור: לא - אל תלמד כך,
 5 שהרי אם אמרת בפכוד שאינו נאכל אלא בפני הבית, סבת הדבר
 6 היא שכן מעון מתן דמים ואימורים לפני מוֹבַח, וכי תאמר במעשר
 7 שלא יאכל אלא בפני הבית, דלא - שאינו זקוק למזבח כלל, ולכן
 8 שמא נאכל אף בזמן הזה שאין בית.
 9 חזרת הברייתא ומנסה ללמוד דין מעשר שני בזמן הזה מביכורים:
 10 אמרת, ביכורים מעונין הכאת מקום - חייבים להביאם לירושלים
 11 ולאוכלם שם, ומעשר מעונין הכאת מקום, ואם כן יש להשוותם, מה
 12 ביכורים - כשם שביכורים אין נאכלין אלא בפני הפית, אף מעשר
 13 אין נאכל אלא בפני הפית. ולמדנו שכשאין בית אינו נאכל אפילו
 14 בירושלים. דוחה הברייתא את הלימוד מביכורים: מה לביכורים -
 15 בביכורים הטעם שאינם נאכלים אלא בפני הבית, שכן מעונין הנחה
 16 לפני המזבח, וכי תאמר במעשר שלא יאכל אלא בפני הבית, דלא
 17 - שאינו טעון הנחה לפני המזבח, ולכן שמא נאכל אף בזמן הזה שאין
 18 בית. מביאה הברייתא לימוד לפשוט את הספק, תלמוד לומר -
 19 מלמדנו הכתוב הנאמר בענין מעשר שני (דברים יד ב), 'ואכלת לפני
 20 ה' אלהיך במקום אשר יבחר לשכון שמו שם מעשר דגנך ויתירשך
 21 ויצהרך וקברת בקרדו וצאנך, תקיש מעשר לכבוד ללמוד זה מזה,
 22 מה כבוד - כשם שבכור אינו נאכל אלא בפני הפית, אף מעשר
 23 אין נאכל אלא בפני הפית, ועל הדיק שאין משיבים.
 24 שואלת הגמרא: מדוע הוצרך רבי ישמעאל לדרוש את הדין
 25 מהכתוב, וליתיר דיןא - כאשר דחתה הברייתא שלא ניתן ללמוד
 26 מביכורים משום שטעונים הנחה לפני המזבח, היה לו להחזיר את
 27 הלימוד ולומר שבכור שאינו טעון הנחה יוכיח, שאף הוא אינו נאכל
 28 אלא בפני הבית, ואף שדחתה הברייתא את הלימוד מבכור משום
 29 שטעון מתן דמים ואימורים על המזבח, יש להחזיר הלימוד ממנו
 30 ולומר שביכורים שאינם טעונים מתן דמים ואימורים על המזבח
 31 יוכיחו שאף הם אינם נאכלים אלא בפני הבית, ואם כן ייתי' - יבוא
 32 מעשר שני וילמד כמה הצד - בלימוד בנין אב מבכור וביכורים יחד,
 33 שהצד השהו שבשניהם, שצריך להביאם לירושלים, ואינם נאכלים
 34 אלא בפני הבית, אף מעשר שצריך להביאו לירושלים, נאמר שלא
 35 יאכל אלא בפני הבית. משיבה הגמרא: אמר רב אשי, מה שלא למד

36 רבי ישמעאל מעשר מבכור וביכורים יחד, משום דאיכא למימר -
 37 משום שעל שניהם יחד אפשר לומר פירכא, מה להצד השווה שבהן
 38 - הסבה שבכור וביכורים אינם נאכלים אלא בפני הבית, היא שכן
 39 יש בהן צד מוֹבַח - בשניהם יש דבר הטעון מוֹבַח, וזה דבר ששוה
 40 בשניהם, בכור דמו ואימוריו ניתנים על המזבח, וביכורים צריך
 41 להניחם לפני המזבח, מה שאין כן מעשר שאין בו שום ענין ששייך
 42 למזבח, ולכך יכול הייתי לומר שנאכל בירושלים אף בזמן הזה שאין
 43 בית.
 44 מקשה הגמרא: ומאי קסבר רבי ישמעאל שהיה פשוט לו שבכור
 45 אינו נאכל אלא בפני הבית, ואילו במעשר הסתפק, אי קסבר קדושה
 46 ראשונה קדושה לשעתה וקדושה לעתיד לבא - אם סבר
 47 שירושלים נתקדשה לא רק לזמן שהיתה בבנייה אלא אף לאחר
 48 חורבנה, לא שניא בכור ולא שניא מעשר בני הכהה נינהו - אם כן
 49 בין בכור ובין מעשר ראויים להביאם לירושלים ולאוכלם שם, ומדוע
 50 היה פשוט לו בבכור שאינו נאכל, ומדוע הסתפק במעשר אם נאכל.
 51 ואי קסבר קדושה ראשונה קדושה לשעתה ולא קדושה לעתיד
 52 לבא, והסתפק במעשר שמא מכיון שאינו צריך למזבח יכולים
 53 לאוכלו אף בזמן הזה בירושלים, כי שמא ירושלים גם לאחר חורבנה
 54 נכללת בכתוב (דברים יד ב) 'לפני ה' האמור באכילת מעשר, אפילו
 55 בכור נמי תיבני לך - אם כן אף בבכור שצריך מוֹבַח יש להסתפק
 56 באופן דומה, כגון שנזרק דמו והוקטרו אימוריו בעוד הבית קיים,
 57 ולאחר שנחרב בא לאוכלו, ויש להסתפק האם ירושלים בזמן הזה
 58 נכללת בכתוב 'לפני ה' האמור גם לגבי בכור, ואיך לומר רבי
 59 ישמעאל מעשר שני מבכור שאינו נאכל בזמן הזה. מתרצת הגמרא:
 60 לעולם קסבר קדושה ראשונה קדושה לשעתה ולא קדושה לעתיד
 61 לבא, והכא פמאי עקנינן - וכאן בברייתא, שהסתפק רבי ישמעאל
 62 רק במעשר ולא בבכור, מדובר בגזון שנוזק דמו של בכור בפני
 63 הפית, וחרב הפית ועדיין פשרו קיים, ואף שהבשר אינו זקוק
 64 למזבח היה פשוט לרבי ישמעאל שאינו נאכל, והטעם הוא, פיון דאי
 65 איתיה לדם לא בר ודיקה הוא - כיון שאם היה הדם קיים עתה, לא
 66 היה ראוי להזרק, אתי קישר יליף מדם - בא בשר ונלמד מדם
 67 בהיקש, שרק בשעה שראוי הדם להזרק הבשר נאכל ולא אחר
 68 שנחרב הבית, שנאמר (במדבר יח יז-יח) 'את דמם תזרק על המזבח ואת
 69 חלבם תקטיר וגו' ובשרם יהיה לך,

59 מנין לו לומר שיאכל בכל הרואה, דקאמר 'יבול' שיאכל בכל
60 הרואה. משיבה הגמרא: אמרת – יש לך לומר בכונתו, הואיל ותנן
61 (מגילה טו) אין בין שיליה לירושלים – אין הדין חלוק בין הזמן שהיה
62 המשכן בשיליה לבין הזמן שהיה בית המקדש בירושלים, אלא לענין
63 זה בלבד, שפשיליה היו אוכלין קדשים קלים ומעשר שני בכל
64 הרואה, ובירושלים אכלו קדשים קלים ומעשר שני רק לפנים מן
65 החומה, (ובן) [וכאן וכאן – בשיליה ובירושלים], קדשי קדשים
66 נאכלים רק לפנים מן הקלעים – בתוך היקף קלעי החצר או
67 בירושלים לפנים מחומת העזרה, שהיא כעין קלעי החצר שהיה
68 במשכן. מהו דתימא – שמת תאמר בירושלים ליתי מעשר שני
69 בכל הרואה – אף בירושלים יוכלו להביא מעשר שני ולאוכלו בכל
70 הרואה, שהרי אינו צריך למזבח כלא, ושלא כמו קדשים קלים
71 שצריכים נתינת דם על המזבח, קא משמע לן בן עזאי מדרשת
72 הכתוב, שבירושלים מעשר שני נאכל רק לפנים מן החומה.
73 המשך הברייתא שאמר רבי יוסי משום שלשה זקנים: אחרים
74 אומרים, יבול יהא כבוד שעברה שנתו כפסולי המוקדשין – יכול
75 הייתי לומר שבכור שעברה שנה מזמן שהיה ראוי להקרבה יהיה
76 כקדשים פסולים ויפסל להקרבה, שהרי מצוה להקריבו בתוך שנתו
77 הראשונה שנאמר (דברים טו ב) 'לפני ה' אלהיך תאכלנו שנה בשנה/
78 תלמוד לומר (שם טו ב) 'מעשר הנגדה ותירשף ויצהרף ובכרת בקרב
79 וצאנך, מקיש בכור למעשר ללמוד זה מזה. מה מעשר שני אינו
80 נפסל משנה לחבירתה – שנדה בו דין מעשר אף שעברה שנה
81 מהפרשתו, אף בכור אינו נפסל משנה לחבירתה, ויכול להקריבו
82 גם אחרי שנתו הראשונה, אלא שיש מצוה להקריבו בשנתו
83 הראשונה.
84 שואלת הגמרא: ולרבנן – לדעתם של רבי ישמעאל, רבי עקיבא וכן
85 עזאי ברייתא, דמפיק להו למעמא אחרניא – שפסוק זה נצרך להם
86 לדרשה אחרת, דין זה שאין הבכור נפסל משנה לחבירתה, מנא
87 להו. משיבה הגמרא: נפקא להו – למדים זאת מהפסוק (שם טו ב)
88 'לפני ה' אלהיך תאכלנו שנה בשנה', לימד על הכבוד שאינו
89 נפסל משנה לחבירתה, שהרי כתוב שנה בשנה' ומשמע שתי שנים,
90 בכור של שנה זו כשר גם בשנה האחרת. שואלת הגמרא: ולשיטת
91 אחרים שדרשו זאת מההיקש למעשר, הפסוק 'לפני ה' אלהיך
92 תאכלנו שנה בשנה' מאי דרשי ביה – מה דורשים ממנו. משיבה
93 הגמרא: מיכעין ליה לכדתניא – פסוק זה נצרך למה ששינונו
94 בברייתא, יום אחד משנה זו ויום אחד משנה אחרת, לימד על
95 הכבוד שצריך לשני ימים ולילה אחד, כלומר, הכתוב מדבר אף
96 באופן שנשחט הבכור ביום האחרון של השנה. ועל זה אמר תאכלנו
97 שנה בשנה, שתי שנים, בכור שנשחט בשנה זו יהא נאכל אף בשנה
98 האחרת, ומכאן שהבכור נאכל לשני ימים ולילה אחד, הלילה
99 שביניהם. שואלת הגמרא: ורבנן – רבי ישמעאל, רבי עקיבא וכן
100 עזאי, שדרשו מפסוק זה שבכור אינו נפסל להקרבה בשנתו השניה,
101 דנאכל לשני ימים ולילה אחד מנא להו. משיבה הגמרא: אמר קרא
102 בענין בכור (במדבר יח יח) 'ובשרם יהיה לך ביום התנופה וכשוק הימין
103 לך יהיה, ומשמעות הכתוב היא שדין בשר הבכור הוא כדין חזה
104 ושוק של שלמים הניתנים לכהנים, שהם נאכלים לשני ימים ולילה.

הדרן עלך אלו קדשים

פרק רביעי - ולד חטאת

107 חמש חטאות דינן למיתה, ואלו הם: א. ולד חטאת. ב. תמורת חטאת.
108 ג. חטאת שמתו בעליה. ד. חטאת שכיפרו בעליה באחרת. ה. חטאת
109 שעברה שנתה. בכל אלו נאמרה הלכה למשה מסיני, שדינן למיתה.
110 ובפרק שלפנינו יתבאר דינן של חטאות אלו.

משנה

111 ולד הנולד מבהמה שהופרשה לחטאת, ותמורת חטאת – בהמה
112

1 ואתי מעשר ויליה מבכור, ושוב בא מעשר ולמד מבכור בהיקש
2 שהביא רבי ישמעאל, שנאמר (דברים יד ב) 'ואכלת לפני ה' וגו' מעשר
3 דגך תירשף ויצהרף ובכרת בקרב וצאנך'.
4 מקשה הגמרא: ופי' ילפינן קדש מהדר – וכי למדים בקדשים דבר
5 מדבר, ואיך יתכן לומר שמעשר נלמד מבשר הבכור שהוא עצמו
6 נלמד מדמו, והאמר רבי יוחנן, בכל התורה בולה למדן למד מן
7 הלמד, חוץ מן הקדשים שאין למדן למד מן הלמד. מתרצת
8 הגמרא: מעשר הנלמד מבכור, חולין הוא ואינו בכלל קדשים,
9 ובחולין למדים למד מלמד. שואלת הגמרא: הניחא למאן דאמר
10 בטר למד אולין? מה שתירצת שמפני שמעשר הלמד הוא חולין
11 אפשר ללמודו מלמד, מובן רק לדעת הסובר שהולכים לפי הלמד,
12 שאם הוא קדשים אין למדים אותו מן הלמד, ואם הוא חולין למדים,
13 אלא למאן דאמר בטר מלמד אולין מאי איכא למימר – אולם
14 לדעת הסובר שהולכים לפי הדבר המלמד, שאם הוא קדשים, הלמד
15 ממנו אינו מלמד לאחר אף אם הוא חולין, עדיין קשה, שהרי דם
16 בכור המלמד קדשים הוא, ואיך חוזרים ולמדים מעשר מבשר הבכור
17 הלמד מן הדם. משיבה הגמרא: בשך ודם קדא מילתא היא – בשר
18 הבכור ודמו נחשבים כדבר אחד, ולכן מעשר הנלמד מבכור לא
19 נחשב למד מן הלמד.
20 הגמרא חזרה לדברי הברייתא שאמר רבי יוסי משום שלשה זקנים:
21 רבי עקיבא אומר, יבול הייתי לומר שייעלה אדם בכור מחויבה
22 לארץ לארץ בזמן שביית המקדש קיים ונקריבנו, תלמוד לומר (שם)
23 'ואכלת לפני ה' אלהיך מעשר הנגדה ותירשף ויצהרף ובכרת בקרב
24 וצאנך, הוקשו בכור ומעשר זה לזה, ממקום שאתה מעלה מעשר
25 דגן – מארץ ישראל שהיך מחויב להעלות מעשר שני לירושלים,
26 לפי שכל הגדל בה חייב במעשר, אתה מעלה בכור – היך מחויב
27 להעלות בכור ולהקריבו, וממקום שאי אתה מעלה מעשר דגן –
28 ומחוץ לארץ שאינך מעלה מעשר שני לירושלים, לפי שהגדל בה
29 טטור ממעשר, אי אתה מעלה בכור – אינך רשאי להעלות בכור
30 להקרבה, ואף אם העלוהו לירושלים אינו קרב והוא כמו מעשר שני
31 הגדל בחוץ לארץ שאינו בכלל קדושה.
32 ומדברי ברייתא זו מיישב רב חסדא לעיל (ע"ב) את הסתירה בין
33 המשניות אם בכור שיעלה מחוץ לארץ קרב או לא, כי שני תנאים
34 הם, המשנה ששנתה שלא קיבלו בכורות מבבל היא דעת רבי עקיבא
35 בברייתא הדורש מהכתוב שבכור שהוא מחוץ לארץ אינו קרב,
36 ואילו משנתו שסברה שקרב, היא דעת רבי ישמעאל בברייתא
37 החולק על רבי עקיבא בדרשת הכתוב הזה, ולשיטתו אין דרשה
38 שבכור הבא מחוץ לארץ אינו קרב.
39 המשך הברייתא שאמר רבי יוסי משום שלשה זקנים: בן עזאי אומר,
40 יבול הייתי לומר שמעלה אדם את מעשר שני ויאכלנו בכל
41 הרואה – בכל מקום שהעומד בירושלים יכול לראותו, אף שמקום זה
42 נמצא מחוץ לחומת ירושלים. מביאה הברייתא לימוד לפשוט את
43 הספק: ודין הוא – ובבבוי אב יש ללמוד דין זה, בכור מעון הכאת
44 מקום – חייבים להעלותו להקריבו ולאוכלו בירושלים, ומעשר מעון
45 הכאת מקום – חייבים להעלותו ולאוכלו בירושלים, ואם כן יש
46 להשוותם, מה בכור אינו נאכל אלא לפנים מן החומה, אף מעשר
47 יש לנו לומר שאינו נאכל אלא לפנים מן החומה, ולא בכל מקום
48 שרואים אותו מירושלים. דוחה הברייתא את הלימוד מבכור: מה
49 לבכור שלכן אינו נאכל אלא לפנים מן החומה, שכן מעון מתן
50 דמים ואימורין לגבי מוקפה – בעבודתו הוא זקוק למזבח לתת עליו
51 את דמו ואימוריו, ולכן אף בשרו נאכל רק לפנים מן החומה, וכי
52 תאמר במעשר, דלא – שאין בו צורך למזבח כלא, שיאכל רק לפנים
53 מן החומה ולכן שנא נאכל אף בכל הרואה, מביאה הברייתא
54 לימוד לפשוט את הספק: תלמוד לומר (שם) 'ואכלת לפני ה' אלהיך
55 מעשר הנגדה ותירשף ויצהרף ובכרת בקרב וצאנך, מקיש מעשר
56 לבכור ללמוד זה מזה, מה בכור אינו נאכל אלא לפנים מן
57 החומה, אף מעשר אינו נאכל אלא לפנים מן החומה.
58 שואלת הגמרא: מאי קשיא ליה – מה הוקשה לכן עזאי, כלומר,

המשך ביאור למס' תמורה ליום רביעי עמ' ב

7 כך, אם (משכפרו) [כפרו] כבר הבעלים בקרבן אחר, תמות, מאחר
8 ואינה ראויה להקרבה כלל. ואינה עושה תמורה – אם המיר אותה
9 בבהמה אחרת, לא חלה קדושה על הבהמה השניה. שמאחר והיא
10 עצמה אינה ראויה להקרבה, וגם דמיה אינם ראויים לקרבן אחר, אין
11 בה קדושה כלל, וממילא לא חלה קדושה על תמורתה.

1 שהמירו עליה קרבן חטאת, וְחַטָּאת שָׁמְתוּ בְּעֹלֶיהָ, הרי אלו ימותו,
2 דהיינו שמניחים אותן במקום מיוחד, ואין נותנים להן מזונות עד
3 שימותו מאליהן.
4 וְחַטָּאת שֶׁעִיבְרָה שְׁנֵתָהּ – נעשתה יותר מבת שנה, שאינה כשירה
5 להקרבה, וְכֵן חַטָּאת שֶׁאֲבָרָה בעודה תמימה וְנִמְצְאת לאחר מכן
6 כשהיא בְּעֹלֶת מוּם, שאינה כשירה להקרבה, בשתי אלו הדין הוא